

CONTRA LA IMPUNITAT DE LES MULTINACIONALS

La gran majoria dels països en vies de desenvolupament (PVD) faciliten, actualment en gran mesura, l'entrada d'empreses multinacionals als seus territoris argumentant els beneficis que aquestes puguin aportar a través de les seves inversions: ocupació, transferència de tecnologia, equilibri de la balança de pagaments, etc. Però no es té moltes vegades en compte el fet que l'empresa multinacional actuarà sempre en benefici propi i no en el del país en el qual s'implanti. Les multinacionals no només operen en perjudici de la indústria i de l'agricultura sinó que no respecten els drets econòmics, socials i culturals ni el medi ambient del país d'acollida.

Les multinacionals aconsegueixen així crear una economia paral·lela a la seva mida. S'estableixen relacions desiguals entre aquestes i els governs dels PVD que es plasmen, entre altres, en l'evasió de divises, la falta de control en les transferències de capital cap a l'estranger i l'explotació laboral i de recursos. Aquesta situació pot dificultar greument la política econòmica dels governs i violar fins i tot el dret d'un govern a establir lliurement la seva política econòmica (article primer del Pacte internacional dels drets econòmics, socials i culturals) o posar en perill la sobirania sobre les seves riqueses o recursos naturals (article segon). Per altra banda, determinades activitats de les multinacionals violen, per exemple, els articles 7 i 8 del Pacte internacional dels drets econòmics, socials i culturals que defensen l'activitat sindical i els drets dels treballadors. Una altra conseqüència no menys rellevant de les multinacionals és l'efecte que produeixen en el medi ambient del país d'acollida ja que, generalment, s'exploten els recursos naturals sense tenir en compte mesures de protecció. Se sap ja que el 50% de les emissions de CO₂ que provoquen l'efecte hivernacle provenen de les multinacionals.

Finalment i, sovint de manera interessada, les multinacionals generen una cultura del consum i influeixen en certa manera en els valors i en les necessitats de les poblacions transmetent un model de desenvolupament que distorsiona les societats en el seu benefici de manera que es creen noves pautes de consum.

El caràcter internacional de les violacions dels drets econòmics, socials i culturals obliga al mateix temps a prendre mesures de caràcter internacional. És clar doncs que una regulació internacional de les relacions entre

multinacionals i PVD és absolutament necessària. Ens cal, malgrat tot, ressaltar l'esforç que un petit nombre d'empreses multinacionals està portant a terme amb l'objectiu de preservar i protegir els drets humans als territoris de la seva influència.

Però, com controlar llavors els efectes de les empreses multinacionals als PVD? És possible en el marc de les convencions internacionals? El GATT ha representat, per exemple molt sovint, un impuls a favor de les multinacionals però també ha limitat en certs casos les seves accions. L'article XX de l'acord GATT permet l'abrogació de les obligacions de la convenció en cas de greu desequilibri de la balança de pagaments dels PVD així com excepcions generals que comprenen aspectes de medi ambient i seguretat. Un altre possible sistema de control dels efectes de les multinacionals podria venir de les mateixes empreses que puguin invertir les seves tendències i fomentar, a la vegada, el desenvolupament a través de les seves accions (Ben & Jerry, per exemple, compra nous de Brasil directament als indígenes per als seus gelats). Aquesta actitud podria resultar a la llarga en l'elaboració d'un codi de consulta internacional.

De fet als anys 70 i al si del Comitè ECOSOC de les Nacions Unides, es va encarregar a una comissió intergovernamental el control de les empreses multinacionals. Aquesta comissió va elaborar diverses propostes sense que, fins ara, hagin estat tingudes en consideració per la falta de voluntat dels estats. Els únics textos en vigor actualment pertanyen a l'OIT (Déclaration des Principes sur lesTNCs et Politique Sociale) i l'OCDE (Principes pour les TNCs). Aquests textos no són obligatoris per als estats però aporten un marc legal de principi.

S'ha d'arribar, no obstant això, progressivament a un consens de la societat internacional que consideri les violacions dels drets econòmics, socials i culturals crims contra la humanitat. Per això és necessari que organismes com les Nacions Unides defensin l'existència d'un codi de conducta internacional que posi fi a la impunitat en la qual actuen les multinacionals en totes les esferes de la vida social, econòmica i cultural de les nacions. És el dret finalment al desenvolupament en tots els seus sentits.

5 de juliol de 1999

MARIA PRANDI

Membre de Franciscans Internacional Catalunya (FICAT)